

Vad hände oss under sommaren 1988?

Ahmad Mossavi, f.d politisk fånge i Iran som överlevde massmordet och skrivit en bok med sina minnen från händelser under den fasanfulla tiden

Det har gått 20 år sedan det katastrofala massmordet på iranska politiska fångar ägde rum. Massmordet var av sådan stor omfattning att Amnesty International har med rätta värderat det som ”brott mot mänskligheten”. Massmordet i iranska fångelser som ägde rum utan någon som helst förvarning och helt oväntat, var av så stor omfattning och genomfördes med så stor brutalitet och omänsklighet att än idag har stora delar av samhället i allmänhet och offrens familjer i synnerhet svårt att acceptera att många av Irans bästa medborgare har fallit offer för obegripligt onda avsikter hos ledarna för den islamiska republiken.

Ännu är offrens familjer förtvivlade och det finns en del bland dessa (speciellt offrens mödrar) som än idag har svårt att förstå att massmordet har verkligen ägt rum och att de aldrig kommer att återse sina nära och kära.

Det har gått 20 år sedan massmordet ägde rum men de djupa sår som det lämnade efter sig är fortfarande kvar. För oss som har överlevt massmordet, för oss som har vittnat massmordet på ytterst nära håll är det mycket svårt att känna till det faktum att många mödrar än idag väntar på att få krama sina älskade barn och det är mycket svårt att berätta om deras resultatlösa väntan.

Under sina snart 30 år vid makten har den iranska islamiska republiken gjort sig skyldig till oräkneliga brott. Samtliga dessa brott har bottnat i regimens och ledarnas klasstillhörighet, reaktionärt tankesätt och religiös fanatism. Men massmordet på tusentals politiska fångar under en period kortare än två månader är ett oförglömligt brott, ett brott som kan jämföras med den medeltida inkvitionens brott. På samma sätt som inkvitionens brott har satt spår i människors medvetande måste massmordet på iranska politiska fångar sätta spår i historiens minne och framtida människors medvetande. Det är upp till oss, alla vi frihetsälskande människor, att inte låta glömskans förmörkande slöja sätta sig på detta antimänskliga brott. Det är vår plikt att vårda minnet av detta brotts offer.

Det har gått 20 år sedan massmordet på iranska politiska fångar ägde rum men ännu är brottets alla aspekter och omfattning inte kartlagda. Mycket kring massmordet är dold i ett massivt hölje som är svårt att tränga sig genom. Vi vet att samtliga offer var politiska fångar som i de allra flesta fall var redan dömda till olika långa fängelsestraff och därför satt i fängelse. En del av fångarna satt till och med längre än det tilldömda straffet endast för att de vägrade finna sig i regimens oacceptabla frigivningsvillkor.

Vi vet att islamiska republikens brott har sitt ursprung i Khomeinis reaktionära och paranoida tankegångar men vi vet att massmordet på politiska fångar ägde rum efter Khomeinis direkta och skrivna order. Utan denna order hade ett genomförande av massmordet i Irans olika fångelser om inte omöjligt, väldigt svårt. Det var endast Khomeinis direkta order som skulle kunna få regimens olika falanger få enighet om att genomföra det förfärliga brottet. Ännu efter 20 år är regimens samtliga falanger enade om att hålla tyst om massmordet och på så sätt visar de enighet om just detta brott.

Ett brott är ett brott. Att mörda en människa är ett stort brott. Att mörda en människa på grund av hennes politiska eller ideologiska uppfattningar är ett större brott. Genom att kartlägga omfattningen av massmordet på politiska fångar i Iran och genom att förstå den politiska, historiska och sociala situationen som ledde till att order om massmordet utfärdades kan vi få bättre insikt i detta brotts djup.

Hur kunde massmordet äga rum?

Vi måste söka grunden till massmordet på tusentals politiska fångar i Iran i regimens förtryckarväsen. Det som ägde rum sommaren 1988 var en fortsättning på det som hände många iranska progressiva

och revolutionära krafter 1981. Mordet på alla krafter som satte sig mot regimens diktatoriska och antimänskliga väsen började redan då. Det var då som regimens ledande personer, ansvariga för landets fångelser och regimens lakejer i fångelser hade förklarat att vid ett eventuellt kritiskt skede kommer alla politiska fångar berövas livet.

Regimens kritiska skede uppenbarade sig under sommaren 1988. Det resultatslösa kriget mellan två antifolkliga Khomeini- och Saddamregimer tog slut efter 8 år. När kriget antligen var slut fick massorna i båda länder åter möjlighet att kräva sina självklara rättigheter. Situationen hade förändrats till massornas och de progressiva politiska krafterns fördel. Det blev allt mer självklart att politiska konflikter och kriser blir vanligare och djupare. Regimen kunde inte längre ta kriget som en förevändning och påtvinga egna politiska lösningar till samhället. Ytterligare en faktor som hade satt press på regimen var att den hade trots alla sina tidigare uttalanden och löften den 18 juli 1988 accepterade FN-resolutionen 598 och därigenom ett fredsavtal med Baathregimen i Irak. Genom att acceptera detta avtal hade Khomeini och de övriga ledarna för Islamiska republiken lidit en svår psykologisk förlust.

Höjden på denna prestigeförlust uppenbarade sig efter endast två dagar. Khomeini visade sig i iransk TV och meddelade att den iranska regimen har accepterat resolution 598. Det var intressant att se hans ansikte då. Ledare för en regim som under 10 år hade tvingat många regimkritiker visa sig i TV och ”erkänna många brott” satt själv i den sitsen. Den gamla auktoriteten och den gamla glorien var borta. Hans stolthet var nerbruten. Han sa att accepterandet av resolution 598 var för honom som att dricka upp en bägare med gift. Och hur kunde Islamiska republikens enväldshärskare dricka upp innehållet i en giftbägare och inte tänka på hämnd? Giftet skulle sätta spår någon annanstans. Den 25 juli kom en lämplig förevändning. Organisationen iranska folkets Mojahedin med understöd av den irakiska arméns flygvapen igångsatte en attack från västra Iran. Attacken gav den nödvändiga förevändningen. Den nedbrutna stoltheten kunde återuppbyggas. Den svagaste länken i hämndens kedja var de iranska politiska fångar. De satt redan i fångenskap. De kunde varken fly eller försvara sig. Det var dömda fångar. En del hade redan suttit inne även längre än tiden de var dömda att sitta.

Det var så katastrofen började. Khomeini som hade druckit upp bägaren med giftet hade bestämt att passera varje gräns och började sin attack med att ge order om att politiska fångar som stod kvar för sina ståndpunkter och vägrade böja sig för Islamiska republiken skulle avrättas. Och på så sätt börjades ett massmord som ännu så länge har paralyserat många i vårt samhälle. Khomeini och de andra ledarna i Islamiska republiken trodde att genom att avrätta tusentals fångar skulle de kunna rädda sig undan framtida motstånd från en stor del av mest medvetna och mest aktiva krafter i samhället.

Hur ägde massmordet sommaren 1988 rum?

Massmordet på politiska fångar i iranska fångelser sommaren 1988 ägde rum med stor intensitet och kraft. Det orsakade tusentals människors död. Det var så otroligt att fortfarande påminnelsen om det får många kroppar att skakas. Evinfängelset i Tehran och Gohardashtfängelset i Karaj nära Tehran var de två fångelser som hade gett plats till en stor del av landets politiska fångar och därför omvandlades dessa fångelser till stora mordplatser. Slutliga dödsdomar om fångarna fastställdes efter utfrågningar på två minuter. Historien hade backat flera decennier. Inkvisitionsdomstolar hade åter upprätthållits. Varje dag avrättades flera hundra fångar. I varje fångelse hade en kommitté, utnämnd av Khomeini, satt i gång avrättningar. Inom knappt två månader föll tusentals fångar offer för regimens våld.

Situationen i landets övriga fångelser var som det var i Evin och i Gohardasht. Jag satt i ett fångelse i norra Iran. Dödspatruller började skörda offer morgonen 30 juli. Det var då fångelsechefen kom in i fångelset med sin specialstyrka och hotade oss alla med kommande avrättningar. På kvällen började döden framträda med sin obehagliga sång. Första gruppen som skulle skickas till döden hade valts. 17 fångar kallades upp och skickades i väg. Efter en halvtimme ropades namnen på ytterligare 16 fångar upp. Dagen efter togs fångar parvis och skickades till dödspatruller. På så sätt efter endast 10 dagar var det 25 av de ursprungliga 120 politiska fångar kvar i livet. Många fångar hade lämnat sina platser till

dödens obehagliga skugga. Vi som var kvar i fängelset drömde om att snart kunna träffa våra vänner och kamrater i andra fängelser.

Hur kunde vi tro att de har berövats oss? Hur kunde vi, även i våra vildaste fantasier, tro att ett sådant brott mot mänskligheten var ens tänkbart? Katastrofens vidd var så stor att vi inte kunde på något sett tro att den var möjlig. Tiden gick och hoppet om att åter kunna träffa vänner och kamrater som hade lämnat oss släcktes. Det var i fängelsets obehagliga tystnad som vi accepterade att våra vänner och kamrater har för all framtid tagits ifrån oss.